

HALK SAğLIğI UZMANLARI DERNEğİ (HASUDER) YENİ KORONAVİRÜS (COVID-19) HABER POSTASI (17.04.2020)

Kesin Olgu*: Türkiye (74.193) Dünya (1.991.562) **Ölüm***: Türkiye (1.643) Dünya (130.885)

DSÖ Risk Değerlendirmesi: Küresel seviye - Çok Yüksek

*16 Nisan 2020'de açıklanan verilerdir.

Günün HASUDER Önerisi

“Şiddeti Önleme Mücadelesine Devam”

Bugün Sağlıkta Şiddetle Mücadele Günü. 17 Nisan 2012'de kaybettiğimiz Dr. Ersin Arslan'ı ve nicelerini unutmadık. Koronali günlerde kaygımız daha fazla. Sağlıkta Şiddet Yasası bu anlamda çok değerlidir. Ancak, sağlıkta şiddet, toplumda şiddeti önleyecek program ve uygulamalarla önlenabilir. Sağlık çalışanına yönelik şiddete HAYIR ! Toplumda şiddete HAYIR !

Dünyadan Haberler

DSÖ Durum Raporu-87 ([WHO Situation Report-87](#))

- Son 24 saat içinde hiçbir yeni ülke/bölge COVID-19 vakası bildirmemi.
- COVID-19 medya brifinginde konuşan DSÖ Genel Direktörü Dr Tedros, "halk sağlığı, bilim ve tüm dünya insanlarına korku ya da taraf tutma olmadan hizmet etme taahhütlerinin mutlak olduğunu" vurguladı. [Kaynak](#)
- Alkol içmek sizi COVID-19'a karşı korumaz: sağlığı korumak ve alkolün neden olduğu zararı azaltmak için erişimi kısıtlamanın da içinde bulunduğu varolan kurallar ve düzenlemeler salgın sırasında da sürdürülmeli ve hatta güçlendirilmelidir. [Kaynak](#)
Alkol ve COVID-19 hakkında bilgi formu [Burada](#)
- Hindistan'da DSÖ, COVID-19 mücadelesine yardımcı olmak için ulusal çocuk felci sürveyans ağını ve diğer saha personelini kullanmaktadır. [Kaynak](#)

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ)

- DSÖ Genel Direktörü, COVID-19 Misyon Brifingi açılış konuşmasında (16 Nisan 2020);
  - Virüsün birçok insanın aşırı kalabalık koşullarda yaşadığı ülkelere ve topluluklara taşındığını ve fiziksel mesafe uygulamasının neredeyse imkansız olduğunu;
  - COVID-19'un mevcut sağlık eşitsizliklerini büyüttüğünü;
  - Dünya çapında milyonlarca insanın her gün masaya yemek koyabilmek için çalışmak zorunda olduğunu ve yardım almadan uzun süre evde kalamayacaklarını;

- Salgının ayrıca birinci basamak sağlık hizmetlerinin sunumunu bozduğunu ve diğer hastalıklara karşı mücadelemizi engellediğini;
- Çocuk felci için olan aşı kampanyalarının askıya alınmış olduğunu; sınır aşımaları ve seyahat aksaklıkları nedeniyle diğer aşı programlarının da risk altında olduğunu;
- DSÖ'nün, hükümetlerin, yabancı hayvan satış yasaklarını katı bir şekilde uygulaması gerektiğini;
- DSÖ'nün, gıda güvenliği, canlı pazarlar, COVID-19 döneminde gıda işletmeleri hakkında rehberlik de dahil olmak üzere ülkelere güvenli ve sağlıklı marketler konusunda rehberlik ve destek sağlamış olduğunu;
- Ülkelere, kişisel koruyucu giysiler, solunum cihazları, laboratuvar ekipmanları, oksijen, tıbbi ve teknik personel de dahil olmak üzere her ay milyonlarca malzeme göndereceklerini belirtti. [Kaynak](#)
- DSÖ Avrupa Bölgesi Direktörü Dr.Hans Henri Kluge 16 Nisan 2020'de yaptığı açıklamasında;
  - Son 10 günde Avrupa'daki vaka sayısının neredeyse ikiye katlanarak 1 milyona ulaştığını;
  - Dünyadaki Covid-19 vakalarının yüzde 50'sinin yükünü Avrupa'nın üstlendiğini;
  - Son haftalarda, bölgede en fazla sayıda vakaya sahip 10 ülkeden; İspanya, İtalya, Almanya, Fransa ve İsviçre'nin sayılarında azalma konusunda iyimser işaretler görüldüğünü;
  - İngiltere, Türkiye, Ukrayna, Belarus ve Rusya Federasyonu dahil olmak üzere diğer bazı ülkelerde, sürekli veya artmış insidans seviyeleri olduğunu belirtti. [Video](#)

ABD Hastalık Kontrol ve Önleme Merkezleri (Centers for Disease Control and Prevention, CDC)

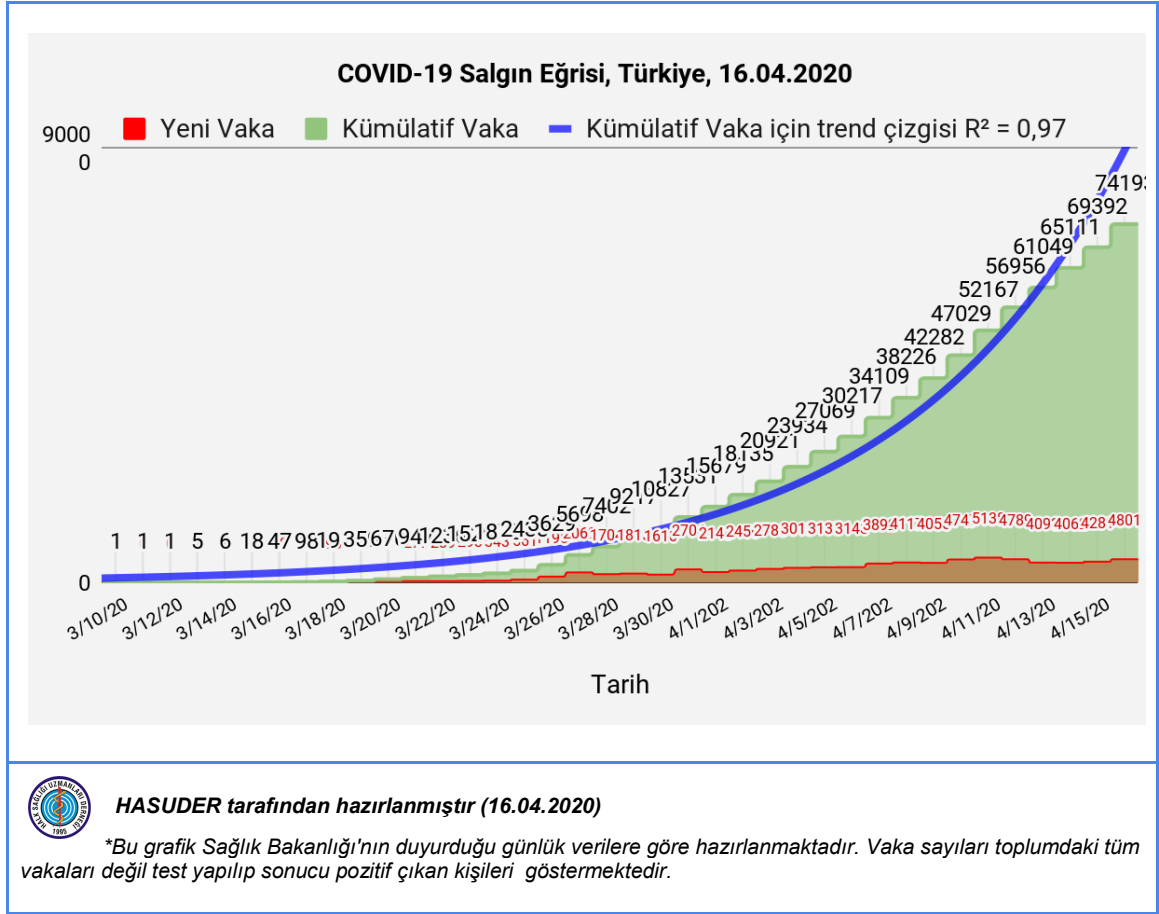
- CDC, "Halk Sağlığı İletişimcileri: Toplumunuzu Hazırlayın" başlıklı
  - Yerel halk sağlığı çalışanları,
  - Sağlık iletişim uzmanları,
  - Sağlık eğitimcileri ve
  - COVID-19 salgını öncesinde, sırasında ve sonrasında iletişim stratejilerini planlamaktan sorumlu diğer halk sağlığı profesyonelleri için tasarlanmış geçici bir rehber yayınladı (15.04.2020). Bu rehber ilaç dışı müdahaleler ve COVID-19 salgını sırasında uygulamalar hakkında bilgiler sunmaktadır. [Kaynak](#)
- CDC, ABD dışındaki sağlık kurumlarına yönelik "COVID-19'a Maruz Kalan Sağlık Çalışanlarının Halk Sağlığı Yönetimi için Geçici Hususlar" rehberini güncelledi (15.04.2020). Rehber;
  - Sağlık kurum yöneticiliği,
  - Enfeksiyon önleme ve kontrolü,
  - İş sağlığı ve güvenliği,
  - Ulusal ve yerel düzeyde halk sağlığı alanlarında çalışanlara;
    - COVID-19'a maruz kalma riski yüksek olan sağlık çalışanlarının erken tanınması,
    - Sağlık çalışanlarının ateş ve diğer semptomlar için kendi kendini izlemesi ve hasta olduğunda çalışmasının engellenmesi,
    - COVID-19'un sağlık kurumlarında sağlık çalışanları tarafından bulaş ve yayılmasının engellenmesi konularında yardımcı olmayı hedeflemektedir. [Kaynak](#)
- CDC, uzun süreli bakım tesislerinde COVID-19 için hazırlanması gereken temel stratejileri güncelledi (15.04.2020):
  - COVID-19'un bakım tesisine bulaşı durumunda yüksek yayılma riski oluşturduğunu belirten CDC; tesis sakinleri, aileleri ve personelde gelişebilecek ciddi hastalık, komplikasyon ve hastalığa bağlı kayıpların önlenmesi için harekete geçilmesini vurguladı. [Kaynak](#)

Türkiye'den Haberler

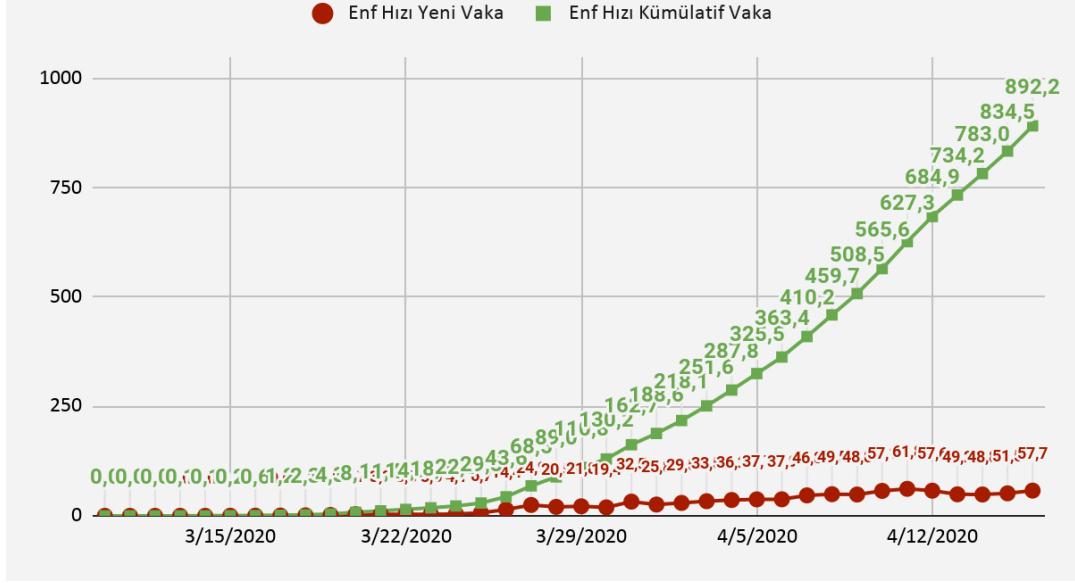
Tarih	Test Sayısı	Pozitiflik (%)	Yeni Vaka	Kümülatif Vaka	Ölüm	Kümülatif Ölüm	Vaka-Fatalite Oranı (%)
16/04/2020	40.427	11,88	4.801	74.193	125	1.643	2,21

Pozitiflik % = Günlük Yeni Vaka Sayısı / Günlük Test Sayısı x 100

Vaka-Fatalite Oranı % = Kümülatif Ölüm Sayısı / Kümülatif Vaka Sayısı x 100 [Kaynak](#)

COVID-19 Salgını Enfeksiyon Hızı (1.000.000 Nüfusta), Türkiye, 16.04.2020

HASUDER tarafından hazırlanmıştır (16.04.2020)

Yeni Vaka Enfeksiyon Hızı = Günlük Yeni Vaka Sayısı / TÜİK Türkiye Nüfusu x 1.000.000

Kümülatif Vaka Enfeksiyon Hızı = Kümülatif Vaka Sayısı / TÜİK Türkiye Nüfusu x 1.000.000

*Bu grafik Sağlık Bakanlığı'nın duyurduğu günlük verilere göre hazırlanmaktadır. Vaka sayıları toplumdaki tüm vakaları değil test yapıp sonucu pozitif çıkan kişileri göstermektedir. Ayrıca hesaplanan hızlarda kullanılan payda TÜİK 2020 ADNKS toplam Türkiye nüfusedir. Hastalığı geçirip immünite oluşturan gruptaki kişi sayısı görece çok az olduğu için paydadan çıkarılmamış; ihmal edilmiştir. Değerlendirmelerin bu kısıtlılıklar dikkate alınarak yapılması önerilmektedir.

T.C. Sağlık Bakanlığı

- “Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü” tarafından yayımlanan **15.04.2020** tarihli ve **80166981** sayılı “**Özel Çocuklar Destek Sistemi Uygulaması**” konulu genelgede;
  - Mobil uygulama temelli “Özel Çocuklar Destek Sistemi” ile pandemi sürecinde ek davranış sorunları gelişebileceği öngörülen zihinsel özel gereksinimi olan bireyler ve ailelerine, gönüllü danışmanlar tarafından uygulamalı davranış analizi yöntemi temelli destek sağlanacağı belirtildi. [Kaynak](#)
- **Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu Ekonomik Değerlendirmeler ve İlaç Tedarik Yönetimi Dairesi Başkanlığı** tarafından **16.04.2020** tarihinde yayınlanan “**COVID-19 Hastalarında Tedavi Yaklaşımları ve Bilimsel Araştırmalar konulu Genelge**”de;
  - COVID-19 için rehberde yer alan ilaçların izne tabi bir şekilde endikasyon dışı olarak kullanıldığı belirtildi. Bu kapsamda ilaçları kullanırken;
    - Bilgilendirilmiş Hasta Olur Formu imzalatmak,
    - Hastada komorbid durum olup olmadığına dikkat edip tedaviyi ona göre düzenlemek,
    - Polifarmaside oluşabilecek ilaç etkileşimlerine dikkat etmek,
    - Advers etkilerin gerekli formlarla ilgili merkezlere bildirilmesini sağlamak,
    - Bakanlıkça yayınlanan algoritmaları esas almak,
  - İmmün plazma, kök hücre tedavisi ve GETAT kapsamındaki tedavi yaklaşımları için ilgili mevzuatları takip ederek izin prosedürlerine riayet etmek,

- Klinik araştırmalar için etik kurul onayının yanı sıra SB ve bağlı kuruluşlardan izin almak gerektiği belirtildi.
- Yapılacak klinik/retrospektif çalışmalarla ilgili uyulması gereken prosedürler açıklandı. [Kaynak](#)

T.C. İçişleri Bakanlığı

- Bakanlık tarafından ülke genelinde **772** semt ve mahalle pazarının kontrol edildiği denetimlerde genelgede belirlenen kurallara uymayan **342** pazar esnafı/müşteriye adli ve idari işlem uygulandı (16.04.2020). [Kaynak](#)
- Bakanlık;
  - 17.04.2020 tarihi saat 24.00 ile 19.04.2020 tarihi saat 24.00 arasında (hafta sonu) Büyükşehir statüsündeki *30 il ile Zonguldak il* sınırları içinde bulunan vatandaşların *sokağa çıkmalarının yasaklanacağını* duyurdu (16.04.2020).
  - nceki yasağa ek olarak "Açık Olacak İşyeri, İşletme ve Kurumlar"a;
    - Sağlık hizmetlerinin kapasitesini artırmaya yönelik acil inşaat faaliyetleri yürüten işletme/firmalar,
    - Bulunduğu yerin İl/İlçe Hıfzıssıhha Kurulu tarafından izin verilmesi şartı ile temel gıda maddelerinin üretiminin yapıldığı tesisler ve hijyen malzemeleri ile bu malzemelerin rtimi için ihtiyaç duyulacak hammaddelerin üretiminin yapıldığı tesisler,
    - Yurt içi ve dışı taşımacılık ve lojistiğini yapan firmalar,
    - Oteller ve konaklama yerleri,
    - Gıda, temizlik ve ilaç gibi sektörlere ambalaj sağlayan üretim tesisleri,
    - Çalışanları inşaat alanında bulunan şantiyede konaklayarak yapımı devam eden büyük inşaatlar;
  - Yasak kapsamı dışındaki kişilere ise;
    - AFAD, Kızılay ve Vefa Sosyal Destek Birimleri'nde görev alanlar,
    - "zel Gereksinimi" olanlar ile bunların veli/vasi veya refakatçileri,
    - Bankalar başta olmak üzere yurt çapında yaygın hizmet ağı olan kurum, kuruluş ve işletmelerin bilgi işlem merkezlerinin alışanları,
    - Zorunlu sağlık randevusu olanlar,
    - Yurt, pansiyon, şantiye vb. toplu yerlerde kalanların gereksinim duyacağı temel ihtiyaçların karşılanmasında görevli olanlar,
    - İş sağlığı ve güvenliği nedeniyle işyerlerinden ayrılmaları riskli olan çalışanlar (iş yeri hekimi vb.),
    - Servis hizmeti vermek üzere dışarıda olduklarını belgelemek şartı ile teknik servis alışanları,
    - Tarımsal rtimin devamlılığı için gerekli olan ekim-dikim, sulama-ilaçlama gibi faaliyetler kapsamında bölgesel özelliklere göre İl/İlçe Hıfzıssıhha Kurulları'nca izin verilenler,
    - Belediyelerin toplu taşıma, temizlik, katı atık, su ve kanalizasyon, ilaçlama, itfaiye ve mezarlık hizmetlerini yürütmek üzere hafta sonu çalışacak personel,
    - 19.04.2020 Pazar günü saat 18.00'dan sonra geçerli olmak üzere tedarik zincirinin aksamaması amacıyla; marketler ve sebze-meyve hallerine mal, malzeme ve ürünlerin nakli, depolanması ve satışa hazırlanması aşamasında görevli olanlar eklendi. [Kaynak](#)

T.C. Aile, alışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı

- Sn. Bakan; yapılan yeni yasal düzenlemeyle;
  - Hiçbir iş veya hizmet sözleşmesinin 3 aylık süreyle fesih edilemeyeceğini,

- Nakdi ücret desteğinden yararlanan çalışanların, Genel Sağlık Sigortalı sayılacağını ve sigorta primlerinin İşsizlik Fonu'ndan karşılanacağını,
- Kurumsal bakıma ihtiyacı olan yaşlı ve engelliler için gelir ölçütü ve ağır engellilik şartının 3 ay süreyle kaldırıldığını da bildirdi. [Kaynak](#)
- 16 Nisan 2020 tarih 31101 sayılı Resmi Gazetede;
  - “İş Güvenliği Uzmanlarının Görev, Yetki, Sorumluluk ve Eğitimleri Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik” [Kaynak](#)
  - “İşyeri Hekimi ve Diğer Sağlık Personelinin Görev, Yetki, Sorumluluk ve Eğitimleri Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik” yayımlandı. [Kaynak](#)
  - Yapılan değişikliklere göre;
    - Salgın hastalık ve doğal afet gibi mücbir sebepler nedeniyle iş güvenliği uzmanlığı, işyeri hekimliği ve diğer sağlık personeli eğitim programlarının teorik kısmının tamamının uzaktan eğitim ile verilmesine karar vermeye Bakanlığın yetkili olduğu ve
    - Bu kararın İSG-KATİP üzerinden ilân edileceği hüküm altına alındı.

T.C. Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı

- Sn. Bakan;
  - Gemiadamlarının liman ve kıyı tesislerinde değişimlerini karantina tedbirleri çerçevesinde kolaylaştırmak amacıyla tüm gemi, deniz araçları, gemiadamları ve şirketlerin belgelerinin 3 ay süre ile uzatıldığını açıkladı (16.04.2020). [Kaynak](#)
  - 28 Mart'tan itibaren demiryollarında yolcu taşıması kısıtlanınca tüm imkanların yük taşımacılığı için seferber edildiğini,
    - Mümkün hatlardaki demiryollarının insan teması olmadan yük taşıması için kullanıldığını,
    - Tüm yük trenlerine sefer öncesinde sonrasında dezenfeksiyon işlemi uygulandığını söyledi (15.04.2020). [Kaynak](#)

Türk Tabipleri Birliği (TTB)

- TTB:
  - Zorunlu olmayan üretimin durdurulması,
  - İşyeri hekimlerinin can güvenliğinin sağlanması,
  - İşyeri hekimlerinin kişisel koruyucu ekipmanlarının Çalışma Bakanlığı tarafından sağlanması konusunda Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'na yazı gönderdi (16.04.2020). [Kaynak](#)

Ankara Tabip Odası (ATO)

- Türk Tabipleri Birliği (TTB) Asistan ve Genç Uzman Hekimler Kolu ve ATO Asistan ve Genç Uzmanlar Komisyonu yaptıkları ortak açıklamada;
  - COVID-19 pandemisi sürecinde hastanelerde yaşanan organizasyon bozukluğunun yol açtığı sorunlara,
  - Bu sorunların tüm sağlık çalışanlarını ve özel olarak da asistan hekimleri önemli ölçüde etkilediğine dikkat çekti (16.04.2020). [Kaynak](#)

Türk Eczacıları Birliği

- Dünya çapında 150'nin üzerinde ulusal eczacı örgütünü temsil eden Uluslararası Eczacılar Federasyonu (FIP), hükümetler ve diğer paydaşlardan aşağıdaki taleplerde bulundu (16.04.2020):
  - Eczacıların acil durum protokollerine tam anlamıyla dâhil edilmesi,

- Evden çıkamayanlara ilaçlarının ve medikal cihazların eczacılar tarafından evlere tesliminde eczacılara lojistik ve finansal destek sağlanması,
- Özellikle COVID-19 açısından yüksek risk grubunda yer alan bulaşıcı olmayan kronik hastalık sahiplerine erken reçeteleme ve reçetesiz acil durum tedariki için izin verilmesi,
- Nüfus çapında kitlesel testlerin yapılmasına katkı sağlaması amacıyla eczaneler ağına yetkiler verilmesi,
- Eczacılara streptokok enfeksiyonu gibi COVID-19'a benzer semptomları olan durumları test etme ve tedavi etme yetkisi verilmesi,
- Sağlık sebepleri yüzünden geçici olarak kapatılan eczanelere finansal yardım sağlanması,
- Uluslararası işbirliğinin öneminin anlaşılması. [Kaynak](#)

Aile Hekimleri Dernekleri Federasyonu (AHEF)

- AHEF tarafından
  - Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü'ne yönelik hazırlanan yazıda (16.04.2020);
    - Seyahat yasakları ile ilgili genelge kapsamında olan vatandaşlara talepleri doğrultusunda valilik/kaymakamlıklarda oluşturulan Vefa İletişim Merkezleri tarafından seyahat belgeleri düzenleneceği belirtilmiş olmasına rağmen, bazı valiliklerin bu vatandaşları Aile Hekimlikleri'ne yönlendirdiği, bu durumun salgınla mücadeleyi sekteye uğrattığı belirtildi. [Kaynak](#)
  - Sağlık Bakanlığı'na iletilen "Aile hekimliği birimlerinde 4857 sayılı İş Kanunu kapsamında çalışan işçilerin iş kazası kapsamında yasal hakları ve hekimlerimizin hukuki sorumluluğu hakkında" konulu yazıda (16.04.2020):
    - Aile hekimliği birimlerinde çalışan işçilerin "işveren" statüsünün hekimlerde olması halinde "iş kazası ve meslek hastalıkları"ndan da sorumlu olunacağı,
    - İl Sağlık Müdürlükleri'nce verilen ödenekle hekimlerin işçilerin iş sağlığı ve güvenliğini sağlamanın mümkün olmadığı,
    - İşçinin ASM değil ASM dışında da virüse yakalanması halinde çalıştığı işyerinin tehlikeli sınıfında olması sebebiyle ödenmesi gereken "destekten yoksun kalma" gibi yüklü miktardaki tazminatları ödeyecek imkânı bulunmadığı,
    - Bu sebeple bu durumda doğacak külfete İl Sağlık Müdürlükleri'nin de dâhil olması yönünde düzenleyici işlem tesis edilmesi,
    - Bu mümkün olmadığı takdirde salgın hastalık kontrol altına alınıncaya kadar gruplandırma uygulamasında çalışan işçilerin ücretli izinli sayılmalarını gerektiği belirtildi. [Kaynak](#)

HASUDER'den Haberler

- Prof. Dr. Dilek Aslan Günün Konusu'nda "Pandemilerde Geçmişten Alınan Dersler" başlığını ele almıştır. [Okumak için](#)

Okuma Önerisi

COVID-19 enfeksiyonunun tanı ve prognozu için tahmin modelleri: sistematik inceleme ve kritik değerlendirme

3 Ocak 2020'den sonra yayınlanan covid-19 ile ilgili araştırmalar için PubMed ve Embase taranmış. 31 tahmin modelini tanımlayan yirmi yedi çalışma dahil edilme kriterlerini karşılamış ve bu

çalışmalar CHARMS'a dayalı standartlaştırılmış bir veri çıkarma formu kontrol listesi ve PROBAST (önyargı değerlendirme aracı tahmin modeli riski) ile değerlendirilmiş. Değerlendirilen klinik pratikte kullanılmak üzere geliştirilen modeller 'genel popülasyonda Covid-19 pnömonisi nedeni hastaneye yatış riski tahmin modelleri', 'teşhis modelleri', 'BT'ye dayalı tanı modelleri', 'semptomatik hastada tanı modelleri' ve 'prognostik modeller'di. Yapılan değerlendirmeler sonucunda tahmin modellerinin, acil ihtiyaç duydukları bir anda tıbbi karar almayı desteklemek için hızla akademik literatüre girdiği ancak önerilen modellerin yüksek yanlışlık riski altında zayıf bir şekilde raporlandığı ve rapor edilen performanslarının muhtemelen iyimser olduğunu göstermiş. Güvenilmez tahminler klinik kararlara rehberlik etmekten daha fazla zarara neden olabileceğinden metodolojik rehberliğin takibi önerilmiş.

Wynants L. Et al. Prediction models for diagnosis and prognosis of covid-19 infection: systematic review and critical appraisal. BMJ 2020;369:m1328. doi: <https://doi.org/10.1136/bmj.m1328> (Published 07 April 2020)

*Bu metin HASUDER adına Prof. Dr. Nazım Ercüment Beyhun, Doç. Dr. Lütfi Saltuk Demir, Dr. Öğretim Üyesi Melike Yavuz, Uzm. Dr. Duygu Kavuncuoğlu, Uzm. Dr. Musa Şahin, Arş. Gör. Dr. Tülin Çoban, Arş. Gör. Dr. Tuğçe Dartılmak, Arş. Gör. Dr. İrem Dilaver ve Arş. Gör. Dr. Aslı Ata Teneler tarafından hazırlanmıştır.